

Kálnay Adél

HÁTHA TÖRTÉNIK VALAMI JÓ

Még az a szerencse, hogy apánk ezt nem érte meg, a szíve szakadt volna meg a keserűségtől. Mert ő aztán a fiatalságát, az erejét, mindenét a gyárnak adta. Első volt a gyár, csak aztán jött a családja, ő olyan ember volt, hogy szó szerint vette, tiéd az ország, magadnak építed. Nem, nem volt kommunista, egy munkás volt, cselédből lett munkás, aki még akkor is kuporgatott, amikor már megengedhette volna magának, hogy költse a pénzt. Olyan szigorú volt magához, amilyen szigorú volt hozzá az élet. Van, aki vígságra születik, van, aki szomorúságra, ezt mondogatta mindig, ebből állt a filozófiája, hogy elfogadott mindent úgy, ahogy van. Most azért nem tudom, mit szólna, ha látná, mint vagyunk, betegen, szegényen, elkutyulva. Pedig de büszke volt arra, hogy három fia van. Ennyi fiú tovább viszi majd a család dolgát, ha az egyik nem, akkor majd a másik, ahogy kell. Aztán semmi nem úgy lett. A bátyám elment az országból, nem igazán tudni mi lett vele, két - három levelet ha küldött, amíg itt volt Európában. Az utolsóban azt írja, lehet, hogy elmegy Ausztráliába, na, hát azóta nem hallottunk felőle semmit. Most vagy jól megy neki, vagy nem, de az is lehet, hogy meghalt, ki tudja. Az öcsém meg szegény, az csak egy roncs. Tönkrement ember. Neki más nincs már, csak az ital. Egész nap képes a kocsmában ülni, felesége elvált tőle, vitte magával a két gyereket, eleinte még úgy volt, hogy látogatja, de aztán elmaradt tőlük. Jobb volt az ital. Most egy nővel él, akit a kocsmában szedett össze, rossz arcú, csúnya szájú egy asszony, dehát időnként főz neki, kimos rá, mégse hagyja teljesen elkallódni. Ha ugyan csúszhatna még lejjebb, nem tudom. Hallottam, hogy a múltkor kint voltak náluk a rendőrök, valaki feljelentette őket, tudja isten, miért. Nem járok feléjük, messze is van, meg aztán nemigen tudnánk mit beszélni. Anyánk temetésén összeszólalkoztunk,

mindegy is min, azóta végképp kerüljük egymást. Sose voltunk jó testvérek, de anyánk kedvéért csak szóba álltunk. Azért sajnálom őt. Ki tudja, hová fog még jutni, még majd lakása se lesz, mire megvénül. A felesége egy szó nélkül elment a városból, állítólag az ország másik felébe. Széthullott az egész család, nem volt, aki összetartsa. Apám szerint olyannak mindig kell lenni, anélkül csak, mint a kenyér kovász nélkül. Hát igaz. De mit tegyünk, ha úgy alakult az élet, ahogy alakult. Kinek volt kedve vendégségbe járogatni, komaságot tartani. Nem mondom, amíg tudtam dolgozni, csak elmentünk az asszonnyal szórakozni, ide - oda, ha volt például valamilyen munkahelyi rendezvény, május elseje, ilyesmi, elmentünk, nem sajnáltuk rá az időt és a pénzt. Aztán előbb az asszonynak mondtak fel, utána nekem, onnantól hová is mentünk volna, meg miből. Egy idő óta meg már csak a kórházat járjuk felváltva, hol én, hol az asszony. Belebetegedtünk ebbe a kínlódásba, mert ez az, semmi más. Most le fognak százalékolni, az orvos azt mondta, mit kesergek a munka miatt, ha lenne munkahelyem, akkor sem dolgozhatnék, olyan csúnya a lábam. Az asszony meg cukorbeteg, szíves, és még amiről nem tudunk. A múlt éjjel is alig kapott levegőt, ha lefeküdt, akkor pedig forgott vele a világ. Alig múltunk el ötven évesek, aztán azon gondolkozunk már, melyikünk kerül előbb a temetőbe. Azt meg hiába kérdezem magamtól, mit kellett volna másként csinálni. Talán ha apánk úgy határoz, hogy elmegyünk innen még ötvenben, vagy ötvenegyben. Mert hívták nagyon, hogy kellenének a jó munkások az új gyárba. Több pénzt is ígértek, nagyobb lakást. De őt nem lehetett elmozdítani. Minek mennék, mikor maradhatok is, mondta, az ember ne hagyja el a földet, ahol született. Azt se mondhatom, hogy ha tanultam volna, többre vittem volna, mert látom én, mire jutnak azok is, akik tanultak. A legtöbbje

ugyanúgy nem boldogul. Volt egy osztálytársam, aki tanárember lett, most meg ő is munkanélküli, eljár kisegíteni a sógora büféjébe, minden nap hajnalban kel, szállítja az italkat, meg mosogat, hát mire tanult, ha így kell küszködni. A legszörnyőbb az, amikor jönnek a gondolatok bele az ember agyába, és nem lehet megszabadulni tőlük. Hiába vagyunk meg még úgy ahogy, csak arra kell gondolni, mi lesz később, no ebbe bele lehet örülni. Aztán jön az is, hogy egymást kezdjük marni. Nézzük ferde szemmel a másikat, s előbb utóbb valaki elkezd a kötözködést. Mi is átestünk ezen az asszonnyal. Ha nem kapunk észbe, tán még el is válunk. Az igaz, miből is fizettük volna meg a válást, hová is költözhetünk volna egymástól. Szerencse, hogy nekem béketűrő természetem van, valahogy átvészeltük a nehezét, aztán mikor jöttek a betegségek csak észretértünk valamenynyire. Itt a házban sok válás volt, sok tragédia, mondhatni mind a szegénység miatt. Alattunk egy ember öngyilkos lett, mikor elvesztette a munkáját, pedig még nem is volt olyan nagy bajban. Egyedül maradt a felesége a három gyerekkel, most legalább megélnék az özvegyi nyugdíjból meg az árvajáradékból. Még így jártak a legjobban, nem szörnyű ez, mondja ő Vagy ahogy a földszinti lakóknál történt, ahol majdnem agyonütötte egymást a két testvér. Nem jó az, ha annyi ideje lesz valakinek, s csak téblábol, kocsmába jár vagy otthon ül a négy koszos fal között. Ettől van az a sok életűnt ember, fiatal és öreg egyaránt. Főleg a fiatalra veszélyes. Az öregje már csak elvan, adogatja el, amit élete során szerzett, oszt várja a halált. De a fiataloknak borzasztó. Mert ugye cél nélkül nem lehet élni, nem lehet családra gondolni, meg semmire se. Én meg is értem ezeket a csellengő gyerekeket itt a telepen. Hogy csak randalírozni tudnak. Fölborogatják a kukákat, felgyújtják a szemetest, letördelik a padokat, ilyesmi. Mindent unalomból. Hát tudtam én ilyen idős koromban, mi az unalom? Örültem volna, ha ledőlhetek öt percre. Mindig voltak terveim, csupa olyan, amit meg is tudtam valósítani. Erre is az apám tanított, hogy mindig olyasmit tervezzek, amit véghez is tudok vinni. Úgy mondta az öreg, hogy

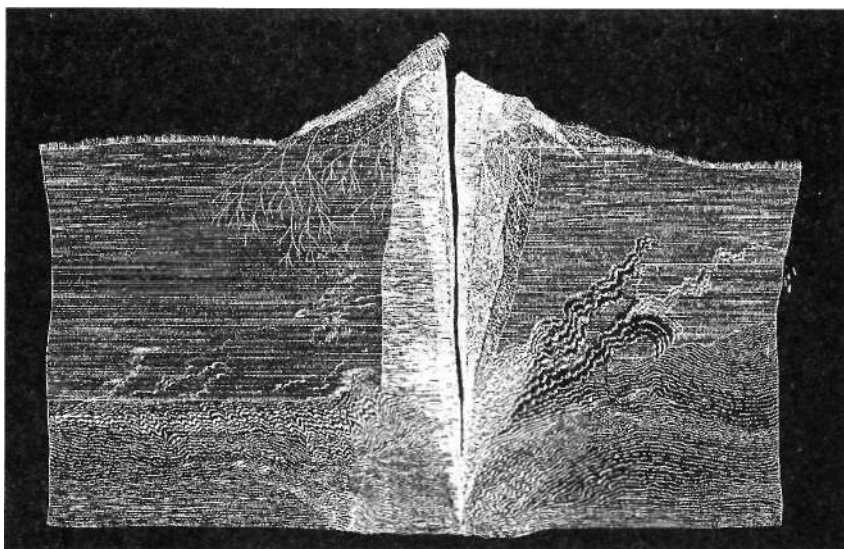
mindig egy kicsivel többet akarj emelni, mint bírod, de csak egy kicsivel többet, így lehet a magunkfajtának előbbre jutni. Hát amit én kiterveltem, meg is csináltam. Csak gyerekünk nem lett, az nem sikerült, pedig megtettünk mindent érte, hogy legyen. Ez nagy bánatunk volt, de most már azt mondjuk a feleségemmel, hogy így még a legjobb. Mire született volna, mire nőtt volna fel? Még az is gondunk lenne most, hogy mi legyen a gyerekekkel. Még a legjobb esetben elment volna innen messzire, hiszen ment is, aki tehette. Aki megérezte, hogy baj lesz itt, az időben elmenekült a városból. Én nem éreztem semmi ilyet. Hogy éreztem volna? Volt nekem munkám reggeltől estig, honnan tudhattam volna, hogy hiába küszködök. Engem a politika sem érdekelt soha. Nem figyeltem arra, hogy miket beszélnek az okos emberek. Ebben is úgy voltam, ahogy az apám tanított, mindenki törődjön a maga dolgával. A magam dolgát meg csináltam, ahogy tudtam, úgy éreztem, nem is csinálom rosszul. Olyan volt, mikor elküldtek, mintha egy nagyot rúgtak volna belém. Anynyira fájt, hogy azt el sem tudom mondani. Nem is csodálom, hogy annyian inni kezdtek. Hát valami csak kell, ami tompítja a fájdalmat. Az ital ilyen. Nem mondom a jó bort megiszom, mikor adódik, de az ritkán van. Ezeket a pancsolt kannásakat ki nem állhatom, állítom, hogy még méreg is van benne olykor. Látom mennyire elhülyíti az embereket, fejfájást, meg fekélyt lehet tőle kapni, mégis isszák, hogy el tudják viselni az életet. Némelyik aztán olyan lesz, mint egy állat. A szerencsétlenek elveszítik embervoltukat. Apám is szerette az italt, még a pálinkát is megitta, ha úgy adódott, de azt mondta mindig, hogy még berúgni is csak a maga idejében szabad, s akkor is csak vidámságból, bánatból soha. Aki bánatában iszik, csak egyre lejjebb kerül. Látom a testvéreimen is, de másokon is. Ő már akármeddig él, semmit nem ér az élete. Pedig mindenki azt mondta, sokra fogja vinni, annyira ügyes keze volt, nem volt olyan, amit ha kigondolt, ne tudott volna megcsinálni. Fürt, faragott kicsi kora óta, játékokat meg szobrokat csinált, ő faragta szüleink fejfáját, a gyerekek bölcsőjét, mindent. Arany keze volt, aztán egyszercsak abba-

hagyta, nem mondta meg, miért. Egy ideig még mondogatta, hogy kezdeni kéne valamit, volt is nála egy ember Pestről, megnézegette, amit régen csinált, és ígérte neki, hogy majd jelentkezik. Ebben nagyon bízott a testvérem, szériában kellett volna gyártani valami falidíszeket, egész jó pénzt kapott volna érte. Aztán elült ez valahogy, nem lett belőle semmi, azt az embert se tudta megtalálni. Közben ugye elbocsájtották, akárhová ment, nem kellett sehol. Nekem akkor még javában volt munkám, akkor még másként néztem az elbocsájtásokra. Szidtam is a testvérem, miért van akkora pofája, hogy beleszól a nagyok dolgába, persze hogy nem szeretik az ilyen, igyekeznek tőle megszabadulni. Az meg lehurrogott, hogy nem úgy van az, mit tudom én. Szóval nem értettünk szót sehogysem. Végül csúnyán össze is vesztünk, később meg csak neki lett igaza, elromlott itt minden. Még az a szerencse, hogy a családját nem rántotta magával, mint sokakkal megesett. Csak a minap volt itt egy tragédia, itt a szembe a házban. Amíg az asszony éjszakázott, a férje elvágta a két gyerek torkát, maga meg kiugrott az ablakon. Képzelterti, amikor az asszony megtudta! Már két éve volt, hogy elváltak az italozás miatt, de nem tudta elküldeni a férjét. Hiába ment bárhová, mindenki csak széttárta a kezét. Mit csinálhatott volna? Pedig azért váltak el, mert állandóan verte őket, hiába. Az utóbbi időben már azt beszéltek, hogy meghibbant az ember. Csak fenyegetőzött mindenfélével, hogy felgyűjtja a lakást, máskor meg hogy kidobál mindenkit a tizedikről. Hiába, a rendőrök se csináltak semmit, meg senki se. Most mi lesz az asszonnyal, hiszen odalettek a gyerekei. Cso-da lesz, ha nem bolondul meg. Most meg még hallom, hogy a fél lakás nem is az asszonyt illeti, merthogy előbb a gyerekek haltak meg, csak utána a férfi, így aztán az anyós örököli a fél lakást. Ilyen a törvény. Vagy volt itt alattunk egy nő. A fogyatékos lányával élt együtt már jó tíz éve. Na ők meg, mióta az asszony is munka nélkül maradt örökké a kocsmában ültek itt lent a piacnál. Azt beszéltek, hogy az a nő árulta mindenkinek a lányát. Én nem tudom, hogy volt, de az biztos, hogy járt hozzájuk egy csomó férfi,

mind a legalja alakok, kukázók, korhelyek, mi annyiféle zajt hallottunk aztán, hogy csuda, a feleségem még hallgatózott is. Én meg olyankor felhangosítottam a tévét vagy a rádiót. Egy idő után csak megszűnt a nagy járkálás, tán hogy valahová elmentek, azt gondoltuk, míg egy nap érezni kezdtük a fene nagy bűdöset. Dögszag volt az, én még a gyerekkoromból ismertem, amikor a mezőn a döngkút közelében játszottunk. Amikor a rendőrség kijött, mi már tudtuk, hogy három halott is van a lakásban, az asszony, a lánya, meg egy ismeretlen férfi. Az lett a vizsgálat eredménye, hogy alkoholmérgezésben haltak meg mindnyájan. Egy darabig még razzizáltak a rendőrök a piacon, hátha elkapják azt, aki metilalkoholból készült pálinkát árul, de nem lett meg, végül abba hagyták. A feleségem azt mondja, az ő orrából nem megy ki az a szag. Én ugyan nem érzek semmit, csak az embernek mégis van egy ilyen rossz érzése, ha körülötte pusztulnak az emberek. Nem jó így élni, még az is elkeseredik, akinek még rendben vannak a dolgai. Este meg ki sem merünk már menni a lépcsőházból, félünk, hogy valaki fejbevéág egy kis pénzért. A lakásajtónkon négy zár is van, de hallottunk már olyat, hogy hiába. Az se számít már, hogy tőlünk nincs nagyon mit elvinni, a szegénytől is van mindig szegényebb. Ez a lakótelep még istenes, eddig valahogy elkerültek minket a bűnözők, de most hogy a piac itt van, hát biztos lesz változás. Nem mondom, jó a piac, annyi mindent lehet olcsón szerezni. Mi az asszonnyal az ablakból figyeljük, mikor oszlik már el a nép, mikorra lesz elege az árusnak a melegből vagy a hidegből meg az álldogálásból. Akkor aztán lemegyünk, és bizony sokszor fele pénzért megkapjuk, ami kell, az nem baj már, hogy fonnyadt vagy hibás, mit csináljunk, ha még egy kiskertre való pénz sem tudtunk összeszedni annyi év alatt. Megtakarított pénzünk nem volt, most már nem is lesz, nem hiszek én már abba, hogy nekem valaha munkám lesz. Még talán jobban az asszonynak, ő csak el tud menni takarítani, ilyesmi, csak ne kezdjen úgy fulladozni, mint a múltkor. El szeretnének adni a két bőrkabátot is, amit Tarvisióban vetünk. Így jutottunk el külföldre, azzal a vásár-

lóbusszal, de meg is bántuk, mert alig láttunk olyasmit, ami kellett volna, meg megérte volna. Végül csak elköltöttük a pénzt, aztán egész úton azon sopánkodtunk, hogy talán nem kellett volna. A tájból meg nem is láttunk semmit, mert éjszaka utaztunk. Ez az egy utunk volt külföldre, meg egyszer még nagyon régen Romániába. Akkor meg irhakabátot vettünk, nem volt rajtam egyszer sem, lehet, hogy az is eladásra kerül. Szép lassan eladogatjuk, amink van. Már amit el lehet. Arra még nem vitte rá az asszonyt a lélek, hogy lemessen a piacra árulni, még csak ajánlgatjuk itt - ott az ismerősöknek, de nem nagyon van vevő, hasonlóan van itt mindenki, mint mi. Azért mondom, szegény apám ha felébredne, elsírná magát. Mert nincs itt élet, csak a pusztulás van, az enyészet, A gyárat széthordják, visznek mindent, amit tudnak, ami csak mozdítható. Hát az az egy, hogy jó lett a levegő, de nem igen hiszem, hogy ezzel kiegyeznek az emberek, munka nélkül, kenyér helyett csak levegővel nem lehet megélni. A gyárral gyak-

ran álmodok, legutóbb tegnap éjjel. Ott mászkáltam a hatalmas üstök között, mindegyik üres volt, és hőség helyett hideget árasztottak a hatalmas kokillák. Mindent benőtt a fű, egyetlen embert nem lehetett látni, de valahonnan messziről lábdobogást lehetett hallani, minha regett volna a föld. Amerre néztem fű nőtt, és hirtelen apám került elé, szeméből folyt a könny, vörös színnel folyt, mintha vapor lenne, összetett kézzel kért valamit tőlem, de nem értettem, mit. Akkor odatotyogott a sínhez, az egyik kerékre feküdt, és várt. Én futottam volna hogy segítek, mert már messziről felhangzott a mozdony füttye, de nem tudtam elindulni, láttam, hogy a lábaimat is benőtte a fű. A feleségem szerint minden álom jelent valamit, és az hogy apámmal álmodtam, azt jelenti, eső lesz hamar. Én azonban másként gondolom. Még valahányszor apámmal álmodtam, mindig lett valami jó dolog. Így került meg a biciklim, aztán így lett két hármassunk is a lottón. Most is reménykedek, hátha történik valami jó.

Kádár Katalin • Hasíték